

הת'אטרון העירוני
באר-שבע

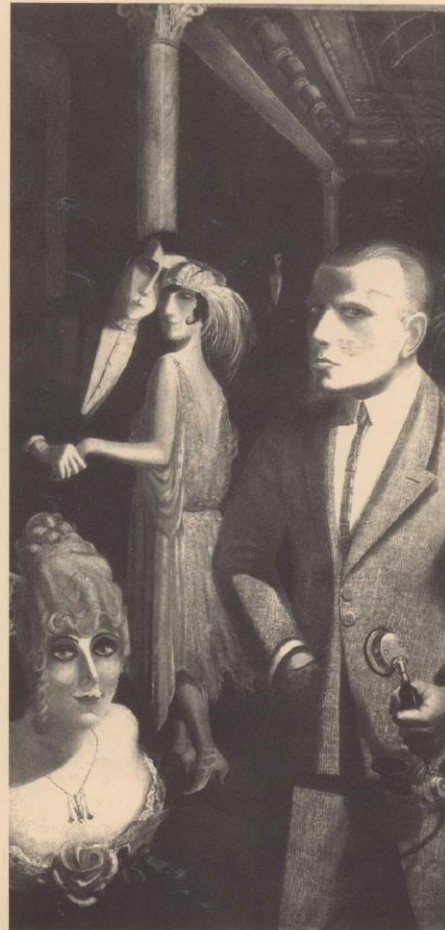
הבימה
התיאטרון הלאומי

148

פרוייקט במאים צעירים

מחלת נעורים

מאת פרדיננד ברוקנר

צורה אוטו דיקס, 1922

הנעורים הם מחלה

הקריירה של המחזאי תיאודור טאגר נמנית עם התמוהות ביותר בתולדות התיאטרון של המאה ה-20. טאגר, בנו של סוחר יהודי מוינה, השתלם ברפואה ובאמנות, אך לא רצה לעסוק לא בוו ולא בזו. בניגוד לרצון הוריו יצא לברלין, שם פירסם שירים אקספרסיוניסטיים ועיבד יצירות קלאסיות לבמה המודרנית, בין השאר: "גובסק" של בלזק. את "הגברת עם הקמליות" של דזימא הבן עיבד בשביל התיאטרון הגרמני שבהנהלת מאקס ריינהארדט. ב"גברת עם הקמליות" אף הסתכסך בפעם הראשונה (אך לא האחרונה), עם הדרמטורג של התיאטרון, ברטולד ברכט, שחזר וכתב את המערכה האחרונה מחדש, בלי להתחשב במחאותיו של טאגר.

טאגר פרש מתיאטרונו של ריינהארדט ויסד ב-1922 תיאטרון משלו, הוא "תיאטרון רנסאנס". התיאטרון התקיים בקושי, עד שייבא את הסנסציה האחרונה מהאמבורג בשם "מחלת נעורים". שם המחבר היה פרדיננד ברוקנר ומבקרי האמבורג ראו בו דוסטוייבסקי חדש. "מחלת נעורים" של ברוקנר הצילה את "הרנסאנס" מפשיטת רגל. דעת הביקורת היתה חלוקה. הקהל יצא מגידו. המחזה הבא של "האלמוני הגדול" (איש לא פגש את ברוקנר פנים אל פנים) הוצג בתיאטרון הגרמני של ריינהארדט והיה לסנסציה עוד יותר גדולה. הפעם חילק ברוקנר את הבמה לשבעה

חדרים בשתי קומות והמחזה לא עסק בחיי המין של בני הנעורים כי אם בעיוותי בית-המשפט. האורות עלו וירדו בשבעת החדרים והקהל ראה אם הגובת למען ילדיה, הומוסקסואל הנופל בידי סחטן, מבשלת החונקת את בחירת ליבו של אהובה המלצר וכיוצא באלה. אחרי ההפסקה התיצבו הגאשמים בבית המשפט: ההומוסקסואל הושלך לכלא בגלל פשעי הסחטן, המבשלת הקנאית לא הרימה גבה כשהמלצר האהוב נידון למוות בגלל הרצח שביצעה. במחזה השלישי שלו שינה ברוקנר כיוון, כפי שמלמד שמו: "אליזבת מלכת אנגליה". המחזה מתאר את ההתנגשות בין אנגליה "הקטנה" של אליזבת טיודור לאימפריה האדירה של אויבה, פיליפ השני מלך ספרד. שוב השתמש ברוקנר בתחבולה ששימשה אותו ב"פושעים" והעמיד את אנגליה האליזבתנית ואת ספרד הפיליפית על במה סימולטאנית. הדרמה הגיעה לשיאה כשהמלכה הפרוטסטנטית והמלך הקאתולי מפצירים (בדואט!) באלוהים להעניק להם את הנצחון. לפני שעלה המסך על "אליזבת מלכת אנגליה" התגלה סודו של המחזאי האלמוני. פרדיננד ברוקנר לא היה כי אם מנהל התיאטרון תיאודור טאגר. העתונות רגשה: ממתן טאגר הוא דוסטוייבסקי? זעם העתונאים לא יכול למחזה ההיסטורי הראשון של המחבר. אליזבת שמרה על קסמיה הבימתיים והוצגה, אחרי מלחמת-העולם

השניה, גם ב"מאריני" של ז'אן-לואי בארו בפאריס. גם לאחר שהוריד את המסכה המשיך לפרסם את מחזותיו בתור פרדיננד ברוקר. השם קסם לחסידי.

ב-1933 גלה טאגר-ברוקר מברלין. הוא ניסה את מזלו בווינה, בציריך (שם הציג את זמעות הנאצים על הבמה במחזה "גזעים"), בפאריס והתגלגל בסופו של דבר לקליפורניה, שם ישבו האחים מאן, פראנץ ווארפל, ליאון פויכטוונגר וברטולד ברכת. "מחלת נעורים" שניה לא כתב. מאן אליזבת שמר אמונים להיסטוריה, השלים את "טימון" הלא גמור של שקספיר, כתב "קומדיה הרואית" על מאדאם דה-סטאל שהגלה נפוליון מפאריס, שלא לדבר על "סימון בוליבאר" ו"פירוס ואנדרומכה". בדומה לברכת אכל טאגר בוטר בהוליווד ושב עם תום המלחמה לברלין. בניגוד לברכת לא פתח שם בקריירה חדשה. לברכת נתנו הקומוניסטים תיאטרון ישן במזרח ברלין, שם הציג את יצירות המופת שכתב בגלות: "אמא קוראז", "הנפש הטובה מסצ'ואן", "מעגל הגיר הקווקז". גם פירות גלותו של ברוקר הוצגו - בווינה ובציריך, בקלן וברלין. כולם התקבלו באהדה אך אף לא אחד מהם הסעיר את הרוחות כמו המחזות האקטואליים שכתב בשנות העשרים. הראשון באלה, "מחלת נעורים", הוא החרף במחזותיו. ברוקר מפגיש שלושה סטודנטים ושלוש סטודנטיות לרפואה בפנסיון אחד ומשחק בחילופי פארטנרים. האחת בריאה וחרוצה, אך כשחברה נוטש אותה

בגלל אחרת, היא מתמסרת לרוזנת הלסבית דזירה, שברחה מן הבית בת 17. פראדר "הסטודנט הנצח" שותה ועורך ניסויים בבני-אדם: את לואי, החרדנית המאוהבת, הוא מוציא לזנות.

ברוקר אינו אבי משחקי המין הבימתיים. קדמו לו פראנק ודקינד ב"אביב מתעורר" ורתור שניצלר ב"מחול". אך שניים אלה הותירו לגיבוריהם שמץ תקווה, בעוד שפירושו האמיתי של השם "מחלת נעורים" הוא: הנעורים הם מחלה. וממחלה זאת, בניגוד למחלות הנעורים המקובלות, אין מבריאים. ייחודו של ברוקר הוא באווירה ובדיאלוג. הדיאלוג שלו הוא פינג-פונג: משפטים קצרצרים המצלצלים כמו סטירות לחי. קורה שאחד הפרטנרים נפגע ורוקם ואריאציות על המילה שפגעה בו, בעוד שחברו מכניס לו מכה נוספת מתחת לחגורה. הפנסיון הוא ליונגל. אצל סטרינדברג בני הזוג טורפים זה את זו. אצל ברוקר הם משחקים בכסאות מוסיקליים.

עיינתי בביקורתו שהתפרסמו בעתונות הגרמנית בעקבות הבכורה הכמולה, זו בהאמבורג וזו בברלין. הביקורת מודה שברוקר הלהיב את הקהל. משום שהעניק לו דרמה גדולה? לא בדיוק. אך אין ספק שהעניק לו ערב גדול בתיאטרון.

מיכאל אוהד

יוצרי ההצגה

עידו ריקלין

(תרגום ובימוי)

בוגר "תלמה-ליק", ו- "Central" לונדון, בשנים 1991-1993, במאי וסורה ב"בית-צבי".

תרגם וביים: **אוהבים ומוכסים**, **שירת הליות**, **אמא לא מרשה** (תיאטרון הספריה); **חשיבותה של רצינות**, **בעלי רכוש**, **אביב מתעורר**, **זדים ואחרים** (בית-צבי). כמרכז ביום בבית-צבי: **זון זואן** חוזר מהמלחמה, **ריצ'רד השלישי**, **אולף הקטן**, **מידה כנגד מידה**. תרגומים: **קערת העץ**, **תיק דמוק**, **כשרונות ומעריצים**, **דראקולה**, **קץ ועשן**, **המסיבה**.

מושיק יוסיפוב

(תפאורה)

בוגר החוג לתיאטרון באוניברסיטת ת"א, במגמת עיצוב. סיים את לימודיו בשנת 1992. בין עבודותיו: פסטיבל עכו - **יחפה**, **הנה בא אליהו** (עבורן זכה בפרס התפאורה המצטיין בשנים 1990, 1991). תיאטרון הקאמרי - **העלמה ז'ולי**, **היערות**. החאן הירושלמי - **הלילה וההר**. התיאטרון לילדים ולנוער - **שבעת האדרה** (תפאורה ותאורה). תיאטרון הספריה - **אמא לא מרשה** (תאורה), **גיגי**, **בית-צבי** - **הביתה** (תפאורה ותאורה), **אביב מתעורר**, **אולף הקטן** (תפאורה ותאורה), **אחים בדם**, **מידה כנגד מידה**. הסטודיו של ניסן נתיב - **בעל** (תפאורה ותאורה). אוניברסיטת ת"א - **שחף** (תפאורה ותאורה), **בן ערובה**.

מיכל לאור

(תלבושות)

בוגרת החוג לתיאטרון באוניברסיטת ת"א במגמת עיצוב. סיימה את לימודיה בשנת 1992, וטא עוסקת בעיצוב תלבושות לתיאטרון. בין עבודותיה: **גורדיש**, **היערות** (הקאמרי); **שבעת האדרה** (תיאטרון לילדים ולנוער) **אלזה**, **הביתה**, **אביב**

מתעורר, **מידה כנגד מידה** (בית-צבי), **שלוש אחיות** (סמינר הקיבוצים); **השחף** (אוניברסיטת ת"א).

אפי שושני

(מוסיקה)

בוגר הקונסרבטוריון "אמאג" ברמת-גן במגמת הלחנה ועיבוד. הלחין מוזיקה להצגות רבות, ביניהן: **בתיאטרון הסימטה** - **בריונות**, **עבדים**, **מחרי**, **משחק ילדים**. בבית-צבי - **חשמלית** ו**שמה תשוקה**, **שירת הליות**, **בעלי רכוש**, **אמא לא מרשה**, **גן הדובדבנים**, **אלזה**, **חוננת הדמים**, **סקפן**, **זון פרלימפלין**, **אביב מתעורר**, **אולף הקטן**, **יצרים**, **העיקר שטום בסדר**, **זה שחטף סטירות**, **מידה כנגד מידה**. בסטודיו למשחק של ניסן נתיב - **ציד המשפוט**. בתיאטרון הקיבוץ - **הר העצה הדעה**, **אוח ואברהם**, **ולמנה**. בתיאטרון באר-שבע - **סיפור סתיו**. בתיאטרון בית ליסין - **השבוי בצמרת**. פסטיבל עכו - 91/92/93 - **השד האחרון**, **מחזה לחן המולד**, **עביר**, **התוכים להצגת הילדים** - **מחשבות קטנות**, **אגדות מדגנות** מאת ובימויו של עוזי בן ננען ז"ל. כמו-כן הלחין מוזיקה לסרטי תזמית של חברות תעשייתיות וסרטי תעודה.

נועה לב

(תאורה)

בוגרת החוג לעיצוב במה באוניברסיטת תל-אביב 1987. עיצבה תאורה להצגות בתיאטרון הקאמרי: **תמונות מחיי נישואין**, **העלמה ז'ולי**, **תענועון**, **כל הצפיות כל החלומות והילד**. בתיאטרון הקיבוץ - **קברט בשדה הקרב**, **אמינייה באאוליס**, **ולמנה**. בסמינר הקיבוצים: **קדם**, **מעיון הכבשים**, **בית המלאכה**. למופעי מחול: **לענת ברוח**, **הצריך על האי**. כמו כן, מעצבת תאורה בארזיכלות פנים מלמדת תאורה והפקה לכיתת בימיו בחוג לדרמה בסמינר הקיבוצים. זכתה בפרס ראשון בתאורה בפסטיבל עכו 1991 להצגה **הנה בא אליהו**. בפרס

ראשון בתאורה בפסטיבל הצגות ילדים 1993 להצגה **זכובים בחומשה**.

השחקנים

(לפי סדר הא"ב)

אורי אברהמי

(אלט)

בוגר בית צבי 1974. תיאטרון החאן: **משרתם של שני אדונים**, **מלכוד 22**, **רשומון**. תיאטרון הקאמרי: **ילדי ירח**, **ראש משגע**. תיאטרון בית ליסין: **אחד משלנו**, **זוג מודר**, **נומה עמק**. תיאטרון באר-שבע: **בית ספר למוקיונים**, **קומדיה של טעויות**. תיאטרון "הבימה": **סנגר**, **טירונות**, **המשפט**, **הבית ברוחב שיעקין**, **בבתא**, **החווה**. תיאטרון לילדים ולנוער: **שמריהו**. קולנוע: **רשימות שינדלר**.

שידי גולן

(מארי)

בוגרת בית צבי 1992. בתיאטרון באר-שבע: **כולם היו בני** (אנגי), **זינגר** (מירה), **לידי באונטי**, **אם הבית** (אחי), **אהבה וזיכרון** (בני), **קץ ועשן** (אלמה). בתיאטרון "הספריה" בהפקות **אלמנות ואמא לא מרשה**.

שרה פון-שוורצה

(דזירה)

בוגרת בית-צבי 92. זכתה במלגת קרן שרת בשנים 91, 92, 93. בתיאטרון הספריה: **אמא לא מרשה** (נאקי), בתיאטרון באר-שבע: **כולם היו בני** (לידה), **זינגר** (רובי), **יתוש בראש** (אנגי), **אהבה וזיכרון** (קתלין). **בית מלאכה** (סימון). משתתפת בסרט **ארץ חדשה** שיצא בקיץ 94.

אביטל פסטרנק

(לוסי)

בוגרת בית-צבי 91. בתיאטרון הספריה: **הבן הבכור** (נינה), **אוהבים ומוכסים** (מג), **טאל-ג'ואי** (לינה). בתיאטרון הקאמרי: **הכבש ה-16**, **תמילה**. קבוצת צעירי הקאמרי של מיקי גורביץ'. **אנטיגונה** (איסמנה), **מעופפי**

רשפון. בתיאטרון באר-שבע: קיץ ועשן (גילי). תיאטרון הבימה ותיאטרון חיפה: אמדאוס (קונסטנצה).

גיל פרוק

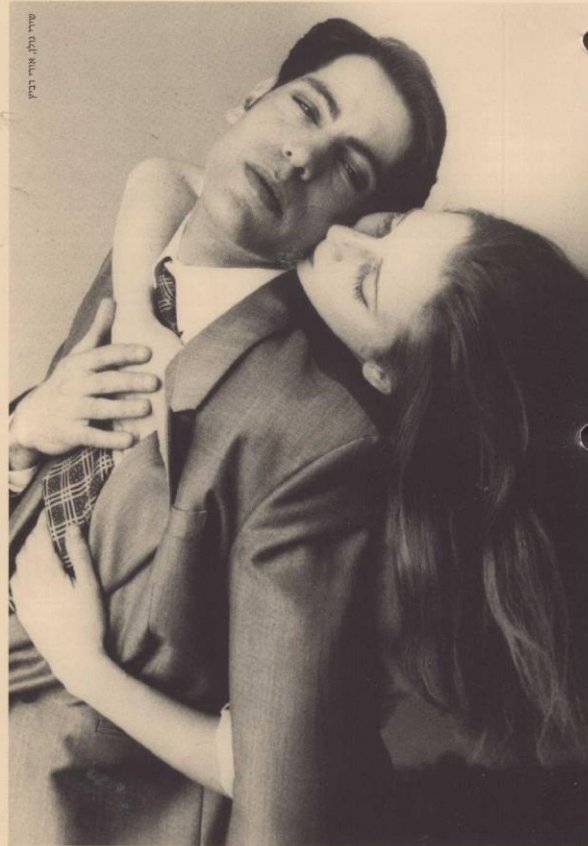
(פראדר)
בוגר בית-צבי 1987. שיחק בהצגות יתומים (בית ליסין). מי תהום (החאן). עקרונות הכתיבה, ברור כשמש, קומדיה של טעויות (תיאטרון באר-שבע) ב"הבימה": אדם (לב), טרטיף (דמיס), מראה מעל הגשר (לואי), ליל העשרים (אפרים), חתונת הדמים (החתן), ביבר הזכוכית (תום), בשפל (פפל) – בשיתוף ת' "הספרייה". השתתף בסרטים: אטור ועונת הדובדבנים.

אורי רביץ

(פטרלה)
בוגר בית-צבי מחזור 1989. בתיאטרון חיפה: מרד המתים (טוראי דין), הן לא תקחו עמך (טוני קירב), משפט הקופים (דוואנפורטי), אדי קינג (ריצ'י). בתיאטרון "הספרייה": הבחורים בדלת ממול (ברי), הלילה ה-12 (אגניצ'יק), בשפל (הבארון). באופר'ה הישראלית החדשה: אורפיאו ואורדיצ'ה (אורפיאו). בתיאטרון בית-ליסין: שרף את זה (לארי), מצעד המלאכים.

מיכל רובין

(אירנה)
נולדה בדרום-אמריקה בשנת 1968. בוגרת תלמה לין, במגמת תיאטרון. בוגרת "הסטודיו למשחק בתהלת ניסן נתיב". השתתפה בהצגות הילד חולם (ת' "הבימה"), אני יודה ואחותו של הרמטכ"ל, ובהצגות הילדים העודה מרחוב הנביאים, נדא וכיש נדא.

סירי ניקל, אורי רביץ

מחלת נעורים

מאת: פרדיננד ברוקנר

תרגום ובימוי: עידו ריקלין

תפאורה: מושיק יוסיפוב

תלבושות: מיכל לאור

מוסיקה: אפי שושני

תאורה: נועה לב

משתתפים (לפי סדר הופעתם):

מארי: שירי גולן

לוסי: אביטל פסטרנק

דזירה: שרה פון-שוורצה

פראדר: גיל פרנק

פטראל: אורי רביץ

אירנה: מיכל רובין

אלט: אורי אברהמי

מנהל הצגה: איציק קריספין

עוזרת במאי: ג'יימי שרמן-מרקו

מנהלי ייצור: ישעיהו ביבלש/ יואב מהרבני

מנהל טכני: אבי קובני

מנהל במה: אלי יוספי

ביצוע תאורה: שמואל מור

קול: דוד כץ

דקוויטור: מוטי ברום

מלבישה: אילנה כהן

ביצוע תלבושות: אנה איסקוס

פיאות: דאיסה פוטלובה

בניית תפאורה: שלום שטוקהמר

צילומים בחזרות: ג'קי מתיתיהו

איפור: ירין שחף

הצגה ראשונה: 2 באפריל 1994, בתיאטרון העירוני באר-שבע
משך הצגה משוער: שעתיים ו-10 דקות, כולל הפסקה.

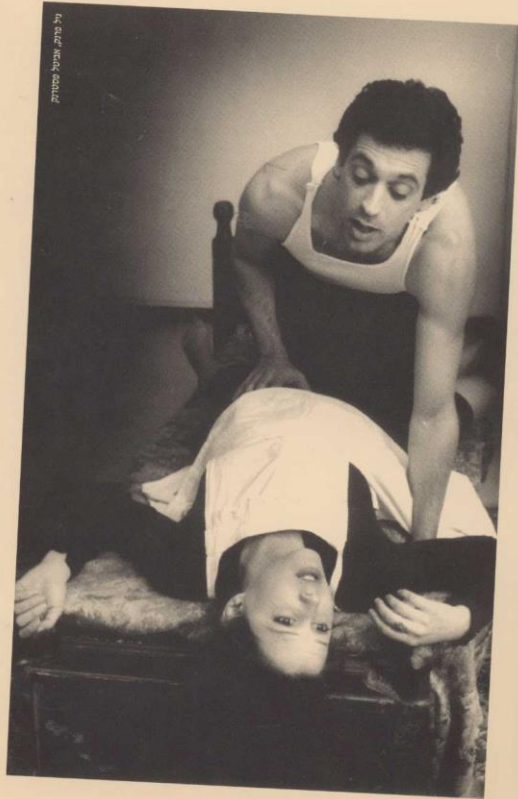
תודתנו לחברת **סנו** מפעלי ברונוס בע"מ, על עזרתם בהפקה זו.

תודתנו ל"מטר-דין" - תמונות ומסגרות, הדר יוסף 20

המחזה

במסיון וינאי בשנות העשרים מתגוררים מספר סטודנטים. מארי, רופאה בתחילת דרכה, מתאמצת להציל את יחסיה הכושלים עם המשורר פטראל. דזירה, האריסטוקרטית המבריקה, משתחררת מקשר אירוטי הרסני עם פראדר, הסטודנט הנצחי, והוא מתנחם בזרועותיה של המשרתת הצעירה. אירנה, בת העניים, חודרת אמביציה לזכות בכוח ובתהילה. על כולם מנצח אלט, רופא מבוגר, "אב רוחני" לסטודנטים הצעירים.

בזה אחר זה פולשים בני החבורה לחדרה של מארי, וממלאים אותו במאבקי כוחות, קנאה, חיזור ושתלטנות. החדר הופך לזירה, בה מובלת נערה "בריאה ושפויה" ליאוש, אלימות, והרס-עצמי. יצר המוות המקנן בצעירים דוחף אותם להתגרות בגורלם, לשחק בגורלם של אחרים וממיט עליהם אסון. "נעורים שהתעוררו חייבים למצוא את דרכם בחיים", אומרת אחת הדמויות במחזה. "לא די להחליץ בשלום משדה הקרב של גיל ההתבגרות. צריך גם לנצח בו".

על פי ד"ר יעל שטיינר

